

Ramazan DOĐANAY

HADİSLERDE
VATAN SEVGİSİ

FİLİZ KİTABEVİ

İSTANBUL

2024

Aralık 2024

ISBN: 978-625-6134-94-2

Bu çalışma Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından desteklenmiştir.

Proje numarası: 2024-59

Bu kitap, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi'nin "100. Yılıımızda 100 Kitap" projesinde listelenmektedir.

Editör: Rifat TÜRKEKEL

BASKI - CİLT

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Matbaacı Sertifika Numarası: 77398

YAYINLAYAN

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Cemal Yener Tosyalı Cad. No: 57/A (113)
Vefa-Fatih/İSTANBUL
Tel: (212) 527 0 718
(850)441 0 359
Faks: (212) 519 20 71

www.filizkitabevi.com

bilgi@filizkitabevi.com

Yayıncı Sertifika Numarası: 77398

Copyright© Bu kitabın Türkiye'deki yayın hakları Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Her hakkı saklıdır. Hiçbir bölümü ve paragrafı kısmen veya tamamen ya da özet halinde, fotokopi, faksimile veya başka herhangi bir şekilde çoğaltılamaz, dağıtılamaz. Normal ölçüyü aşan iktibaslar yapılamaz. Normal ve kanunî iktibaslarda kaynak gösterilmesi zorunludur.

ÖN SÖZ

Vatan sevgisi ve vatan özlemi az veya çok her insanda bulunan fitrî bir duygudur. Bu sevgi bir anneyle çocuğu arasındaki bağ gibidir. Nasıl ki anne, Allah'ın onun fitratına yerleştirmiş olduğu şefkat vesilesiyle çocuğunu bağrına basıyorsa insan da vatanının toprağı tarafından bağrına basılır; bu toprak onu besler ve büyütür.

Vatan sevgisi bir insan olması hasebiyle Hz. Peygamber'de de mevcuttur. Allah Resûlü, doğup büyüdüğü ve vahiyle ilk muhatap olduğu yer olan Mekke'yi diğer şehirlerden daha çok sevmiş ve orası için bereket duasında bulunmuştur. Nitekim Mekke hakkında vârid olan hadisler de buna işaret etmektedir. Hz. Peygamber, Mekke'de İslâm'ı yaşayıp insanların hayatlarına tatbik etmeye çalışırken Kureyşlilerin baskısı artmış, bunun neticesinde Mekke'yi bırakıp Medine'ye hicret etmek zorunda kalmıştır. Allah Resûlü Mekke'den ayrılırken ona olan sevgisini “*Vallahi sen ey Mekke, Allah'ın en hayırlı ve Allah'a en sevgili olan beldesisin. Senden zorla çıkarılmış olmasaydım asla çıkmazdım*” sözleriyle dile getirip hüzünlenmiştir. Fakat Allah Resûlü, henüz Medine'ye hicret etmeden önce bu yeni toprak parçasını bir vatanına dönüştürme girişiminde bulunmuştur. Nitekim O (sav) pek çok defa Medine için dua etmiş, Mekke'ye verilen bereketin Medine'ye de lütfedilmesini Yüce Allah'tan talep etmiştir. Yine Hz. Peygamber bu gayeyle ilk olarak oranın eski adı olan “*Yesrib*”i taşıdığı “karışıklık, kötülük” manasından dolayı orayı onurlandırıcı bir gayeyle “*Medinetü'l-münevveré*” ve “*Tâbe*” olarak değiştirmiştir.¹ Allah Resûlü'nün, ilahi vahyin şekillendirdiği insanlar arasında kardeşlik tesis etmesi, bir inanca dayalı toplum inşa etmesi bu yolda atılmış diğer önemli adımlardır. Böylelikle Hz. Peygamber insanlar arasında ortak bir bilinç ve amaç meydana getirmiştir. Hz. Peygamber'in vatan sevgisi müşahhas olarak başta Mekke ve Medine'ye yönelik ifadeleri olmak üzere birçok hadiste görülmektedir.

Gerek Kur'ân gerekse hadisler, vatanın önemine, vatan savunmasının ehemmiyetine işaret etmektedir. Bazı âyetlerde vatanın, din ile canla birlikte zikredilmek suretiyle önemi ve Müslüman bir insan için taşıdığı mana ortaya konulmuştur. Elbette İslâm'ın teşvik ve tasvip ettiği vatan sevgisi, kavmiyetçiliğe ve ümmet arasında tefrikaya sebep olmayanıdır. Eğer vatan sevgisi sünnetin vazettiği sınırları aşarsa bu durumda mezmûm ve merdûd olur.

¹ Bernard Lewis, *İslam'ın Siyasal Söylemi*, çev. Ünsal Oskay (İstanbul: Kronik Kitap, 2007), 66.

Son olarak çalışma boyunca ziyadesiyle fedakarlıkta bulunan sevgili eşime, gzmnuru evlatlarım Muhammed Salih ile Ahmed Selim'e minnettar olduğumu belirtmek isterim. Bu alışma onların destek ve fedakarlıklarıyla ortaya çıkmıştır.

Gayret bizden tevfik elbette Allah'tandır.

Ramazan DOĐANAY

Kütahya-2024

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	III
KISALTMALAR.....	VII
GİRİŞ: KONU VE METOT.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TEMEL İSLÂMÎ KAYNAKLAR ÇERÇEVESİNDE VATAN SEVGİSİ VE İNSANLARIN VATANLARINDAN AYRILMA SEBEPLERİ

I. VATAN SEVGİSİNİN MAHİYETİ	5
II. TEMEL KAYNAKLARDA VATAN SEVGİSİ.....	9
A. Kur'ân'da Vatan.....	9
B. Arapça Mucemlerde Vatan.....	14
C. Garibü'l-hadis Eserlerinde Vatan	21
D. Şiirlerde Vatan	21
E. Fıkıh Eserlerinde Vatan.....	24
F. Günümüz Literatüründe Vatan	26
III. İNSANLARIN VATANLARINDAN AYRILMA SEBEPLERİ	30
A. Zulüm ve Baskı.....	30
B. Fakirlik ve Yoksulluk	35
C. İlim Talebi	38
D. Devlet Görevi.....	52
E- Evlilik	56
F. (Cihâd) Vatan Savunması ve Fetih.....	58
G. Salgın Hastalık.....	61

2. BÖLÜM

HADİSLERDE VATAN SEVGİSİ

I. HZ. PEYGAMBER VE VATAN SEVGİSİ.....	65
A. Peygamberler ve Vatan.....	65
B. Hz. Peygamber ve Vatan.....	70
1. Hz. Peygamber'in Bazı Eylem ve Söylemleri ve Bunların Vatan Sevgisiyle Bağlantısı	73
a. "Ne hoş bir memleketsin!" İfadesi.....	73
b. "Kavmim beni çıkartacak mı?" İfadesi	74
c. "Akıl bize ev mi bıraktı?" İfadesi	76
d. Bazı Şehirler İçin Söylediği Sözler.....	77
da. Mekke	77
db. Medine.....	83
dc. Diğer Şehirler	95
e. İktâ (Toprak Verme) Metodu.....	97
2. Hz. Peygamber'in Coğrafyayı Vatana Dönüştürme Siyaseti	98
3. Hz. Peygamber'in Sünneti Çerçevesinde Vatan-İmân İlişkisi	101
II. İLK ÜÇ NESİLDE VATAN SEVGİSİ.....	105
A. Sahâbe ve Vatan.....	105
B. Tâbiîn ve Vatan	109
C. Tebeu't-Tâbiîn ve Vatan.....	110
SONUÇ.....	111
KAYNAKLAR.....	115
EKLER.....	129
EK-1: ARAP DİLİNDE VATAN KAVRAMIYLA BAĞLANTISI OLAN KELİMELER.....	129
EK-2: VATAN SEVGİSİNE İŞARET EDEN ÂYETLER	130
EK-3: VATAN SEVGİSİNE İŞARET HADİSLER.....	143

KISALTMALAR

b.:İbn

b.:Baskı

Bk.:Bakınız

b. y.:Basım yeri yok

çev.:Çeviren

DİA:Diyanet İslâm Ansiklopedisi

Ed.:Editör

Hız.:Hazret

sav:Sallallâhu aleyhi ve sellem

sy.:Sayı

thk.:Tahkik

thk. y.:Tahkik yok

tkd.:Takdim

trc.:Tercüme eden

ts.:Tarihsiz

vb.:Ve benzeri

vd.:Ve diğeri

yy.:Yayıncı yok